

Editörler

Doç. Dr. Hale Sucuoğlu - Dr. Öğr. Üyesi Meltem Gökdağ Baltaoğlu

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

Yazarlar

Doç. Dr. Bülent Döş
Doç. Dr. Eray Eğmir
Doç. Dr. H. Gülhan Orhan Karsak
Doç. Dr. İsmail Şan
Doç. Dr. Okan Sarıgöz
Doç. Dr. Sanem Tabak
Doç. Dr. Yalçın Dilekli
Dr. Öğr. Üyesi Dilşat Peker Ünal
Dr. Öğr. Üyesi Emin Tamer Yenen
Dr. Öğr. Üyesi Zehra Sedef Korkmaz
Öğr. Gör. Dr. Ahmet Uyar
Öğr. Gör. Dr. Özgür Şimşek
Arş. Gör. Dr. Bülent Özden
Arş. Gör. Dr. İsmail Kaşaracı
Arş. Gör. Dr. Melike Özüdoğru
Arş. Gör. Derya Karadeniz

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Editörler : Doç. Dr. Hale Sucuoğlu - Dr. Öğr. Üyesi Meltem Gökdağ Baltaoğlu

ISBN : 978-625-7825-82-5
Baskı : Assum Basım ve Mücellit
Basım Sayısı : 1. Baskı, 2022

©Tüm Hakları Saklıdır. Bu kitabın bütün hakları Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Sucuoğlu, Hale – Gökdağ Baltaoğlu, Meltem

Öğretim İlke ve Yöntemleri/ Editörler : Hale Sucuoğlu -Meltem Gökdağ Baltaoğlu

1.Basım. XIV + 290 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN : 978-625-7825-82-5

1.Öğretim, 2.İlkeler, 3. Yöntemler

Lisans Yayıncılık

Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A

Avcılar-İSTANBUL

Tel: 0212 619 18 38

e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr

www.lisansyayincilik.com.tr

Editörler:

Hale Sucuoğlu / *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Meltem Gökdağ Baltaoğlu / *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Bölümler ve Yazarlar**1. Bölüm:**

Emin Tamer Yenen / *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

2. Bölüm:

Sanem Tabak / *Ordu Üniversitesi*

3. Bölüm:

Eray Eğmir / *Afyon Kocatepe Üniversitesi*

4. Bölüm:

Bülent Özden / *Marmara Üniversitesi*

5. Bölüm:

H. Gülhan Orhan Karsak / *İnönü Üniversitesi*

Derya Karadeniz / *İnönü Üniversitesi*

6. Bölüm:

Okan Sarıgöz / *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi*

7. Bölüm:

Ahmet Uyar / *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi*

İsmail Şan / *İnönü Üniversitesi*

8. Bölüm:

Dilşat Peker Ünal / *Yozgat Bozok Üniversitesi*

9. Bölüm:

Bülent Döş / *Gaziantep Üniversitesi*

10. Bölüm:

Melike Özüdoğru / *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*

11. Bölüm:

İsmail Kaşarcı / *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*

12. Bölüm:

Zehra Sedef Korkmaz / *Artvin Çoruh Üniversitesi*

13. Bölüm:

Yalçın Dilekli / *Aksaray Üniversitesi*

14. Bölüm:

Özgür Şimşek / *Marmara Üniversitesi*

ÖNSÖZ

Bu kitabın amacı, “iyi bir öğretmen” olma yolunda rehber olmaktır. İyi bir öğretmen olmak; öğrencilerine model olan, konu alanını iyi bilmenin yanı sıra bildiklerini etkili bir biçimde öğrencilerine aktarabilen, öğrencilerini iyi tanıyan, her öğrencisinin birbirinden farklı olduğunu, bir “birey” olduğunu kabul edip, onların ihtiyaç ve beklentilerine uygun eğitim ortamlarını sağlayan, güdüleyen, sorunlarıyla ilgilenip elinden geldiğince yardım eden, meslek hayatı boyunca öğrenmeye ve yeniliklere açık, öğrencileri ve öğretmeyi seven olmaktır. Bu kitap “iyi bir öğretmen” olma yolunda yardımcı olacak konuları içermektedir.

Bu kitapta Öğretim ile İlgili Temel Kavramlar bölümü Dr. Öğr. Üyesi Emin Tamer YENEN, Eğitim-Öğretim İlkeleri bölümü Doç. Dr. Sanem TABAK, Öğretim Programlarını İnceleme bölümü Doç. Dr. Eray EĞMİR, Öğretimde Planlama bölümü Dr. Bülent ÖZDEN, Öğrenme Kuramları bölümü Doç. Dr. H. Gülhan KARSAK ve Arş. Gör. Derya KARADENİZ, Öğrenme ve Öğretme Modelleri bölümü Doç. Dr. Okan SARIGÖZ, Öğretim Stratejileri, bölümü Doç. Dr. İsmail ŞAN ve Dr. Ahmet UYAR, Öğretim Yöntem ve Teknikleri bölümü Dr. Öğr. Üyesi Dilşat PEKER ÜNAL, Grupla Öğretim Yöntem ve Teknikleri bölümü Doç. Dr. Bülent DÖŞ, Öğrenme ve Öğretimde Yeni Yönelimler: Düşünme Öğretimi bölümü Doç. Dr. Yalçın DİLEKLİ, Aktif Öğrenme ve İşbirlikli Öğrenme Yöntem ve Teknikleri bölümü Arş. Gör. Dr. Melike ÖZÜDOĞRU, Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler bölümü Dr. Öğr. Üyesi Zehra Sedef KORKMAZ, Okul Dışı Öğrenme bölümü Arş. Gör. Dr. İsmail KAŞARCI ve Öğrenme Stratejileri ve Öğrenme Stilleri bölümü ise Öğr. Gör. Dr. Özgür ŞİMŞEK tarafından yazılmıştır.

Öğretim İlke ve Yöntemleri Kitabı, bu alana yaptıkları çalışmalarla emek veren, ülkemizin farklı üniversitelerinde görev yapan, değerli meslektaşlarımızın katkıları ile gerçekleştirilmiştir. Bu kitap ortak bir çalışmanın ürünüdür. Bu kitabın oluşmasında emeği geçen tüm bölüm yazarlarına ve Lisans yayıncılık çalışanlarına değerli katkıları için teşekkürü bir borç biliriz.

İstanbul,2022

Editörler

Dr. Hale SUCUOĞLU

Dr. Meltem GÖKDAĞ BALTAOĞLU

İÇİNDEKİLER

Önsöz	V
Bölüm 1	
Öğretim ile İlgili Temel Kavramlar / Emin Tamer Yenen	1
1.1. Öğretim İlke ve Yöntemleriyle İlgili Temel Kavramlar	1
1.1.1. Eğitim	1
1.1.2. Öğrenme	2
1.1.3. Öğretim ve Öğretme	3
1.2. Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler	4
1.3. Öğretmen	7
1.4. Program Kavramı	8
1.4.1. Eğitim Programı	8
1.4.2. Öğretim Programı	9
1.4.3. Ders Programı	10
1.4.4. Örtük Program	10
Yararlanılan Kaynaklar	12
Bölüm 2	
Eğitim-Öğretim İlkeleri / Sanem Tabak	15
2.1. Öğrenciye Görelik (Çocuğa Görelik, Düzeye Uygunluk) İlkesi	17
2.2. Aktivite (Etkin Katılım, Yaparak-Yaşayarak Öğrenme) İlkesi	17
2.3. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi	18
2.4. Yaşama Yakınlık (Yaşama Uygunluk, Hayatilik) İlkesi	19
2.5. Somuttan Soyuta İlkesi	19
2.6. Yakından Uzağa İlkesi	20
2.7. Ekonomiklik İlkesi	20
2.8. Açıklık (Ayanilik) İlkesi	21
2.9. Bütünlük İlkesi	22
2.10. Güncellik (Aktüalite) İlkesi	22
2.11. Kolaydan Zora (Basitten Karmaşığa) İlkesi	23
Yararlanılan Kaynaklar	24

Bölüm 3
Öğretim Programlarını İnceleme / Eray Eğmir 25

3.1. Hedef ve Kazanım	27
3.1.1. Hedef-Kazanım Kavramları Arasındaki İlişki	28
3.1.2. Hedeflerin Sahip Olması Gereken Özellikler	29
3.1.3. Hedeflerin Aşamalı Sınıflaması	32
3.1.3.1. Bilişsel Alan Sınıflaması	32
3.1.3.2. Duyuşsal Alan Sınıflaması	38
3.1.3.3. Psiko-motor (Devinişsel) Alan Sınıflaması	39
3.2. İçerik	41
3.3. Öğrenme-Öğretme Süreçleri	44
3.4. Deđerlendirme	46
3.5. Program Okuryazarlığı	49
Yararlanılan Kaynaklar	51

Bölüm 4
Öğretimde Planlama / Bülent Özden 55

4.1. Öğretim ve Plan Yapmanın Gerekliliđi	55
4.2. Plan Yapmanın Amaçları ve Yararları	57
4.3. Planlama Sürecindeki Değişkenler ve Planlama İlkeleri	60
4.4. Eğitim-Öğretimde Plan Türleri	63
4.4.1. Ünitelendirilmiş Yıllık Plan	63
4.4.2. Ders Planı	65
Yararlanılan Kaynaklar	71

Bölüm 5
Öğrenme Kuram ve Yaklaşımlar / H.Gülhan Orhan Karsak - Derya Karadeniz 73

5.1. Davranışçı Kuramlar	74
5.1.1. Klasik Koşullanma	74
5.1.2. Edimsel Koşullanma	75
5.2. Bilişsel Kuramlar	76
5.2.1. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı	76
5.2.2. Gestalt Kuramı	80
5.2.3. Bilgiyi İşleme Kuramı	83
5.2.4. Nörofizyolojik Kuram	86

5.3. Hümanistik Kuramlar	87
5.3.1. Rogers: Kendilik Kuramı	89
5.3.2. Maslow: İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve Kendini Gerçekleştirme	90
5.4. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı	91
5.4.1. Bilişsel Yapılandırmacılık	93
5.4.2. Sosyal Yapılandırmacılık	95
4.3. Radikal Yapılandırmacılık	96
Yararlanılan Kaynaklar	97

Bölüm 6 Öğrenme ve Öğretme Modelleri / Okan Sarıgöz	101
--	------------

6.1. Okulda Öğrenme Modeli	101
6.2. Tam Öğrenme Modeli	103
6.2.1. Öğrenci Nitelikleri	104
6.2.2. Öğretim Hizmetlerinin Niteliği	105
6.2.3. Öğrenme Ürünleri	106
6.3. Öğretim Durumları Modeli	107
6.3.1. Gagné'nin Öğrenmeyi Sınıflaması	109
6.3.2. Öğretim Durumları	111
6.4. Beyin Temelli Öğrenme	113
6.4.1. Beyin Temelli Öğrenmenin Amacı	115
6.4.2. Beyin Temelli Öğrenmenin İlkeleri	116
6.5. Çoklu Zekâ Kuramı	121
Yararlanılan Kaynaklar	127

Bölüm 7 Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri / Ahmet Uyar - İsmail Şan	131
---	------------

7.1. Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknik İlişkisi	131
7.2. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi	134
7.2.1. Uygulanması	135
7.2.2. Temel Özellikleri	136
7.2.3. Güçlü Yönleri	137
7.2.4. Sınırlı Yönleri	137
7.2.5. Yapılan Olası Hatalar	138

7.3. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi	140
7.3.1. Uygulanması	142
7.3.2. Güçlü Yönleri	143
7.3.3. Sınırlı Yönleri	144
7.3.4. Yapılan Olası Hatalar	145
7.4. Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi	145
7.4.1. Uygulama Aşamaları	147
7.4.2. Güçlü Yönleri	148
7.4.3. Sınırlı Yönleri	149
7.4.4. Yapılan Olası Hatalar	150
Yararlanılan Kaynaklar	151

Bölüm 8 Öğretim Yöntem ve Teknikleri / Dilşat Peker Ünal	153
---	------------

8.1. Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler	154
8.2. Yöntemlerin Gruplandırılması	158
8.2.1. Değer Çizgisi	159
8.2.2. Anlatım yöntemi	161
8.2.3. Beyin Fırtınası	163
8.2.4. Örnek Olay Yöntemi	165
8.2.5. Problem Çözme Yöntemi	167
8.2.6. Soru-Cevap	170
8.2.7. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	172
8.2.8. Tartışma Yöntemi	175
Yararlanılan Kaynaklar	180

Bölüm 9 Grupla Öğretim Yöntem ve Teknikleri / Bülent Döş	181
---	------------

9.1. Rol Oynama Yöntemi	183
9.2. Düşün-Eşleş-Paylaş	185
9.3. Altı ayakkabılı uygulama tekniği	186
9.4. Simülasyon Tekniği	188
9.5. Analoji tekniği	190
9.6. Mikroöğretim Yöntemi	191
9.7. İstasyon Yöntemi	193

9.8. Yaratıcı Drama Yöntemi	195
Yararlanılan Kaynaklar	197

Bölüm 10 Aktif Öğrenme ve İşbirlikli Öğrenme Yöntem ve Teknikleri / <i>Melike Özüdoğru</i>	199
--	------------

10.1 Aktif Öğrenme	199
10.2. İşbirlikli Öğrenme	202
10.2.1. İşbirlikli Öğrenmenin Tarihi	203
10.2.2. İşbirlik Öğrenmede Grup Süreçleri	204
10.2.2.1. Grup Oluşturma	204
10.2.2.2 Grup Büyüklüğü ve Süresi	205
10.2.3. İşbirlikli Öğrenmenin Temel Unsurları	205
10.2.4. İşbirlikli Öğrenme Teknikleri	209
10.2.5. İşbirlikli Öğrenmenin Avantajları	213
10.2.6. İşbirlikli Öğrenmeyi Uygulamanın Zorlukları	214
10.2.7. İşbirlikli Öğrenmenin Sınırlılıkları	215
Yararlanılan Kaynaklar	216

Bölüm 11 Okul Dışı Öğrenme / İsmail Kaşaracı	219
---	------------

11.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamları	220
11.1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Özellikleri	221
11.1.1.1. Kütüphaneler	221
11.1.1.2. Doğal Sit Alanları ve Ören Yerleri	221
11.1.1.3. Müzeler	222
11.1.1.4. Bilim Merkezleri	223
11.1.1.5. Sanat Merkezleri, Galeri ve Atölyeler	225
11.1.1.6. Hayvanat Bahçeleri	226
11.1.1.7. Milli, Tematik Park ve Bahçeler	226
11.1.1.8. Endüstriyel Kurum ve Kuruluşlar	227
11.1.1.9. Kamu Kurum ve Kuruluşları	228
11.1.2. Okul Dışı Öğrenmenin Faydaları	228
11.1.3. Okul Dışı Öğrenmede Sınırlılıklar ve Dikkat edilmesi Gerekenler	229
Yararlanılan Kaynaklar	230

Bölüm 12
Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntem ve
Teknikler / Zehra Sedef Korkmaz

231

12.1. Uzaktan Eğitim	231
12.1.1. Harmanlanmış Öğrenme	231
12.1.2. Ters Yüz Öğrenme	232
12.2. Uzaktan Eğitimde Öğretimi Tasarlama Süreci	233
12.2.1. ADDIE Modeli	234
12.2.2. Anlamaya Dayalı Tasarım (UbD)	235
12.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	237
12.3.1. Isınma Etkinlikleri için Yöntem ve Teknikler	237
12.3.1.1. Giriş Bileti	237
12.3.1.2. KWL (Ne Biliyorum / Ne Öğrenmek İstiyorum / Ne Öğrendim)	238
12.3.1.3. Beklenti Kılavuzu	239
12.3.1.4. Beyin Fırtınası	241
12.3.2. Anlatım Etkinlikleri için Yöntem ve Teknikler	241
12.3.2.1. Etkileşimli Video	241
12.3.2.2. Etkileşimli Okuma	242
12.3.3. İşbirlikli Öğrenme Etkinlikleri için Yöntem ve Teknikler	243
12.3.3.1. Düşün-Eşleş-Paylaş	243
12.3.3.2. Jigsaw-Ayrıl Birleş	244
12.3.4. Dersin Bitiş Etkinlikleri için Yöntem Teknikler	245
12.3.4.1. Çıkış Bileti	245
Yararlanılan Kaynaklar	246

Bölüm 13
Öğrenme ve Öğretimde Yeni Yönelimler: Düşünme Öğretimi /
Yalçın Dilekli

247

13.1. Düşünme	247
13.1.2. Düşünme Öğretilbilir mi?	248
13.1.3. Düşünmeyi Öğretme Programları	249
13.1.4. Düşünmeyi Destekleyen Sınıf Ortamı	250
13.1.5. Düşünme Öğretiminin Önündeki Engeller	250
13.2. Düşünme Türleri	251
13.2.1. Analitik Düşünme	251

13.2.2. Eleştirel Düşünme	253
13.2.3. Yaratıcı Düşünme	254
13.2.4. Karar Verme Becerisi	255
13.2.5. Problem Çözme Becerisi	255
13.2.6. Yansıtıcı Düşünme	256
13.2.6.1. Yansıtıcı Düşünme Türleri	257
13.2.6.2. Yansıtma Modelleri	258
13.2.7. Üst Bilişsel Düşünme (Meta- Biliş)	260
13.2.8. Diğer Düşünme Türleri	262
13.3. Düşünme Öğretimine Yönelik Örnek Ders Tasarımları	262
Yararlanılan Kaynaklar	269

Bölüm 14	
Öğrenme Stilleri ve Öğrenme Stratejileri /Özgür Şimşek	273

14.1. Öğrenme	273
14.1.1. Bilgi İşleme Kuramı	274
14.2. Öğrenme Stratejileri	275
14.3. Öğrenme Stratejilerinin Sınıflaması	276
14.3.1. Tekrar (Yineleme) Stratejileri	276
14.3.2. Anlamlandırma Stratejileri	277
14.3.4. Örgütlenme Stratejileri	278
14.3.5. Anlamayı İzleme Stratejileri	279
14.3.6. Duyuşsal Stratejiler	279
14.2. Öğrenme Stilleri	280
14.2.1. Öğrenme Stillerinin Öğrenme Öğretim Sürecindeki Yeri	280
14.2.2. Öğrenme Stillerinin Sınıflandırılması	281
14.2.2.1. Kolb Öğrenme Stilleri Modeli	282
14.2.2.2. Dunn ve Dunn Öğrenme Stilleri Modeli	283
14.2.2.3. Grasha ve Riechmann Öğrenme Stilleri Modeli	285
14.2.2.4. Gregorc Öğrenme Stilleri Modeli	286
Yararlanılan Kaynaklar	289

